

JAARVERSLAG VAN DE SECRETARIS OVER HET JAAR 1957.

Voor het eerst sinds 1947 een jaar geheel zonder verkiezingen. Weliswaar behoefden de kiezers in 1951 en 1955 evenmin ter stembus te gaan, maar in die jaren had, wegens periodieke aftreding van de helft van de Leden, toch nog een Eerste Kamerverkiezing plaats, waartoe de Leden van de Provinciale Staten hun stem moesten uitbrengen. In 1957 was ook dát niet het geval.

Een rustig jaar was het voor onze Partij echter allern minst. Het gehele Partij-apparaat richtte de blik op 1958, waarin Provinciale Staten- en Gemeenteraadsverkiezingen, kort na elkaar, aller krachten op een zware proef zullen stellen. Zeer veel voorbereidend werk is in het verslagjaar reeds verzet, zowel op het terrein van de organisatie als op dat van de propaganda. Het Hoofdbestuur dankt allen, die hieraan hun krachten hebben gegeven.

Voordat ik het verslag van alle wederwaardigheden van de V.V.D. in het jaar 1957 geef - als steeds onvermijdelijk een wat droge opsomming van feiten - wil ik de dag noemen, die ik als het hoogtepunt van dit jaar zie: Zaterdag 14 September. De dag, waarop enige duizenden leden onzer Partij in de Riviëra-Hal te Rotterdam bijeenkwamen, om hun Voorzitter, Prof. Mr. P. J. Oud, hulde te brengen omdat hij 40 jaar geleden - op 27 Juni 1917 - zijn intrede in de Tweede Kamer deed.

De Regering had de heer Oud op 29 Juni ter gelegenheid van dit feit reeds benoemd tot Grootkruis in de Orde van Oranje Nassau; deze benoeming geschiedde tijdens een plechtige bijeenkomst in het gebouw van de Tweede Kamer, waar Minister Mr. A. A. M. Struycken, namens H. M. de Koningin, de hoge onderscheiding uitreikte, en waar voorts het woord werd gevoerd door Dr. L. C. Kortenhorst. Na afloop bood het Dagelijks Bestuur der Partij de heer Oud een diner aan, waar door de heer Korthals namens de Partij de kleine versierselen, bij deze onderscheiding behorend, aan de heer Oud werden uitgereikt.

Om organisatorische redenen had de huldiging door de Partij eerst op 14 September plaats. Terwijl buiten de regen in stromen viel, was in de stampvolle Riviëra-Hal de stemming feestelijk. De bijeenkomst, die van 3 tot 5 uur duurde, werd door de radio uitgezonden. Een commissie van ontvangst, bestaande uit Mevrouw A. Fortanier-de Wit, Mr. J. J. Kamp, voorzitter van de afdeling Rotterdam, Prof. Mr. A. H. Molenaar en Mr. W. C. Wendelaar, leidde de heer Oud, door een haag van vrouwelijke J.O.V.D.-leden in nationale klederdracht, onder daverende toejuichingen naar het podium, waarna Mr. E. van Riel, onder wiens leiding de bijeenkomst stond, een welkomstwoord sprak. De huldigingrede werd vervolgens uitgesproken door Drs. H. A. Korthals. Namens de Eerste Kamerfractie voerde Mevrouw Dra. J. F. Schouwenaar-Franssen het woord; onder de leuze "Jong huldigt Oud" hield de voorzitter van de J.O.V.D., de heer H. H. Jacobse, een rede, en werd aan de heer Oud een kleine Driemaster aangeboden. Declamatie van Bob de Lange en muziek van de Koninklijke Fanfare "Sempre Crescendo" uit Middelharnis/Sommelsdijk, onder leiding van Willem Vernooijs, zorgden voor de nodige afwisseling. Uit het dankwoord van de heer Oud bleek wel, hoe diep deze huldiging hem had getroffen.

Des avonds hield een cabaret onder het motto "1917-1957", onder leiding van Alexander Pola, de aanwezigen nog enige uren op bijzonder amussante wijze bezig, en de dag werd besloten met een bal, dat tot diep in de nacht voortduurde. Voor de organisatie was een commissie gevormd onder voorzitterschap van Mr. J. J. Kamp; deze commissie oegstte slechts lof en erkentelijkheid, evenals de heer L. van Vlaardingen, bij wie de algehele leiding van de organisatie berustte. Zij allen kunnen met voldoening op hun werk terugzien.

Den tweede hoogtepunt, zij het van geheel ander karakter, wil ik nog noemen. Het Landbouwcongres, dat op Zaterdag 2 en Zondag 3 maart in het Conferentieoord "Woudschoten" te Zeist werd gehouden, en waarvoor de belangstelling zó overstelpend groot was, dat de zaal alle deelnemers niet kon bevatten. Ook hier was de voorbereiding door een organisatie-commissie, onder voorzitterschap van de heer F. den Hartog, verzorgd. Deze landelijke commissie werd door provinciale commissies gesteund, en het was uitermate verheugend te ervaren hoe tal van leden onzer Partij zich met hun gehele persoon hebben ingezet om het congres tot een succes te maken. Zij zijn daarin ten volle geslaagd. De deelnemers kwamen uit alle delen van het land, en er is veel en vruchtbaar

gediscussieerd en gedebatteerd op basis van het landbouwrapport, dat in opdracht van het Studie-centrum van de Partij werd samengesteld door een commissie onder voorzitterschap van de heer den Hartog.

Nadat de Partij-Voorzitter het congres met een korte rede had geopend, spraken achtereenvolgens de heren H.D.Louwes over "Algemene grondslagen van de liberale landbouwpolitiek", Ir.D.S.Tuyman over "Akkerbouw- en Veehouderijvraagstukken ten opzichte van de liberale landbouwpolitiek", Dr.A.J.Verhage over "Tuinbouw en liberale landbouwpolitiek" en Mr.W.J.Geertsema over "Algemene plattelandsvraagstukken en liberale landbouwpolitiek". De congres-voorzitter, de heer den Hartog, kon in zijn slotwoord met vreugde constateren, dat de wens om herhaling bij alle aanwezigen leefde. Byzondere vermelding verdient de bemoeienis van Mr.F.G.van Dijk, die vrijwillig een deel van de organisatie op zich nam, en zich, in coördinatie met het Algemeen Secretariaat, met enthousiasme van deze taak kweet.

Dat het Landbouwcongres allerwege belangstelling trok, bleek niet alleen uit de grote opkomst. Het nummer van 9 Maart van "Vrijheid en Democratie", dat geheel aan het verslag van het congres was gewijd, werd in een oplage van niet minder dan 20.000 exemplaren in het gehele land verspreid.

Ik kom hiermede aan de jaarlijks weerkerende punten van mijn verslag, en wil dan, aansluitend aan de vorige alinea, beginnen met ons weekblad, waarover ditmaal gunstiger berichten kunnen worden gegeven dan in de afgelopen jaren het geval was. Het aantal abonnés beweegt zich n.l. in opgaande lijn en bedroeg op 1 Januari 1958: 5.577 tegen 5.516 op 1 Januari 1957. Het aantal abonnementen op de "Vrije Amsterdammer" bleef constant, zodat het totaal aantal lezers op 1 Januari 1958: 7.057 was.

Eind Januari werden op grote schaal overdrukken verspreid van een hoofdartikel over het streven van de Nederlandse Onderwijzersvereniging tot aansluiting bij het N.V.V. In Maart werd bovendien een overdruk van het hoofdartikel "Regeerders of Doodbidders", ingevouwen in de brochure "De oppositie spreekt", verspreid.

Ook het ledental der Partij bleef groeien. Het aantal afdelingen nam wederom toe. Oppericht werden: Aalsmeer, Elst, Huizen, Leersum, Loosdrecht, Middelstum, Puttershoek, Uithuizen en Zelhem. De afdelingen Axel en Terneuzen werden samengevoegd tot één afdeling Oost-Zeeuws-Vlaanderen; de afdeling Peursum-Giessen/Nieuwkerk werd gewijzigd in de afdeling Giessenburg. De afdelingen Benningbroek/Sybekarspel, Bodegraven, Doesburg en Vuren en Dalem kwamen daarentegen te vervallen. Het totaal aantal afdelingen steeg hiermede van 358 tot 362.

Per 1 September begon de heer J.Hovinga te Leeuwarden als regionaal propagandist voor Friesland zijn werkzaamheden op dezelfde wijze als deze door de heer O.de Vries reeds vanaf 1 Januari 1956 met succes in Groningen en Drenthe werden verricht.

Door overlijden ontvielen de Partij in het verslagjaar wederom vele leden, die in heden of verleden grote verdiensten voor het liberalisme hadden. Ik noem: Dr.A.J.Bossers, oud-wethouder van de gemeente 's-Gravendeel, oud-voorzitter van de afdeling 's-Gravendeel van de Liberale Staatspartij, ere-voorzitter van de Centrale Dordrecht van de V.V.D.; P.Merkelijn te 's-Gravenhage; C.Veerdig, lid van de Gemeenteraad van Zutphen; H.Meijeringh te Gieten, lid van het College van Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe; A.Schouten, wethouder van Culemborg, lid en oud-voorzitter van de V.V.D.-fractie van de Provinciale Staten van de provincie Gelderland, oud-bestuurslid van de Vereniging van Staten- en Raadsleden; P.v.d.Werf, secretaris van de afdeling Dantumadeel; Ir.E.W.Insinger, voorzitter van de afdeling Helmond; A.W.H.van Straaten, oud-secretaris van de afdeling Driebergen; J.Koeman, voorzitter van de afdeling Berkhout; Prof.Dr.C.de Boer, oud-voorzitter en erelid van de afdeling Leiden; J.G.A.van der Sanden, secretaris van de afdeling Hardenberg; A.Suiding, lid van de Gemeenteraad van Groningen; D.A.Oskam, oud-lid van de Gemeenteraad van Lekkerkerk, oud-voorzitter van de afdeling Lekkerkerk.

De jaarlijkse Algemene Vergadering werd gehouden op 5 en 6 April in Huize Maas te Groningen. Een delegatie van de Belgische Liberale Partij en het Liberaal Vlaams Verbond, bestaande uit de heren E.Janssens en Martin, woonde de vergadering bij. De openingsrede van de Voorzitter werd als gewoonlijk door de radio uitgezonden. Zaterdag

hielden de heren Mr.W.J.Geertsema, C.A.Kammeraad en Mr.H.van Riel inleidingen over het onderwerp "Buitengewesten en Centrum", waarna zich een levendige discussie ontspoon.

In de samenstelling van het Hoofdbestuur kwam wijziging. De leden van het Dagelijks Bestuur, de heren Ir.B.C.van Balen Walter en J.M.F.A.van Dijk, werden bij enkele candidaatstelling herkozen. Eveneens herkozen werd ondergetekende als aftredend lid van het Hoofdbestuur. In de plaats van de aftredende leden Mevrouw C.Stemler-Tjaden, Prof.Dr.J.Lindeboom en G.Ritmeester, die zich niet herkiesbaar hadden gesteld, werden gekozen Mevrouw G.Doornbos-Oosting te Roodeschool, Ir.F.W.C.Blom te Rotterdam en W.H.Jas te Dubbeldam.

Het Hoofdbestuur kwam in het verslagjaar bijeen op Zaterdag 16 Februari, Zaterdag 28 September en Zaterdag 7 December. In de laatstgenoemde vergadering stelde het Hoofdbestuur o.m. een advies op naar aanleiding van de voorlopige kandidatenlijsten voor de Provinciale Staten.

Op Zaterdag 12 en Zaterdag 26 Januari vergaderden het Dagelijks Bestuur en de Eerste en Tweede Kamerfractie, ter bespreking van de activiteiten van de Partij, zoals deze zich in de komende periode zouden dienen te ontwikkelen.

Daarnaast kwam het Dagelijks Bestuur nog viermaal bijeen.

De Partijraad vergaderde tweemaal, n.l. op Zaterdag 1 Juni en op Zaterdag 28 September. De vergadering van 1 Juni was gewijd aan een bespreking van het jongste geschrift van de Prof.Mr.P.M.Teldersstichting: "De Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie in Nederland". Het onderwerp werd ingeleid door de heer Ir.S.H.Visser, algemeen secretaris van het Verbond van Nederlandse Werkgevers. In de bijeenkomst van 28 September werd de politieke toestand besproken.

De secretarissen van de Kamer-Centrales kwamen onder leiding van de heer van Vlaardingen op 26 Januari bijeen.

Op 9 Maart vergaderden de Dagelijkse Besturen van de Kamer-Centrales - deze vergadering werd bijgewoond door de Penningmeester der Partij, de heer Sidney J.van den Bergh - , terwijl op Zaterdag 21 September een bijeenkomst plaats had van de Propaganda-commissie en de Besturen der Kamer-Centrales. Deze bijeenkomst, die werd gepre-sideerd door de voorzitter van de Propaganda-commissie, Mr.H.van Riel, en waar voorts tegenwoordig waren de heren Sidney J.van den Bergh, Mr.F.G.van Dijk, secretaris der Tweede Kamerfractie, en ondergetekende, had ten doel een aantal acties, de ledenwerving en de propaganda betreffende, te bespreken. De Propaganda-commissie kwam daarnaast bijeen op Zaterdag 12 Januari, Vrijdag 8 Februari en Zaterdag 10 Augustus.

Een aparte commissie, onder voorzitterschap van de heer Sidney J.van den Bergh, werd door het Dagelijks Bestuur ingesteld ter bestudering van de mogelijkheden bij eventuele toewijzing van radiozendtijd. Aan het einde van het verslagjaar werd deze zendtijd ingericht aan alle politieke partijen, uitgezonderd de C.P.N., toegewezen; teleurstellend was echter, dat de dosering vooralsnog uiterst karig is: slechts 10 minuten per 14 dagen. Bovendien behouden die politieke partijen, die gastvrijheid genieten bij een der omroepverenigingen, hun voorsprong. In het debat in de Tweede Kamer, dat over de betreffende Regeringsnota nog in de laatste dagen van 1957 werd gehouden, zijn daar door onze fractie, bij monde van Mr.E.H.Toxopeus, dan ook enige hartige woorden over gesproken.

De Landelijke Middenstandscommissie was wederom zeer actief. In haar voorzitterschap kwam wijziging, aangezien ik als zodanig werd opgevolgd door de heer Drs.H.A.Korthals, vice-voorzitter onzer Tweede Kamerfractie. De commissie kwam zevenmaal bijeen. Bovendien belegde zij een tweetal contactvergaderingen met plaatselijke middenstandscommissies der Partij, n.l. op Dinsdag 22 Januari te Amsterdam, alwaar Prof.Mr.P.J.Oud een uiteenzetting gaf over de huidige politieke toestand en waar Mr.H.F.van Leeuwen sprak over prijsstabilisatie en bestedingsbeperking, en op Vrijdag 5 April in Groningen, waar de heer J.G.H.Cornelissen de actuele middenstandsproblemen in de praktische politiek behandelde. Tenslotte werd op 7 October nog een middenstandsconferentie georganiseerd in Arnhem. Daarnaast kwamen de sub-commissies herhaaldelijk bijeen.

Ook in het voorzitterschap van de Commissie voor Culturele Zaken kwam verandering. Hier werd ik opgevolgd door het lid onzer Eerste Kamerfractie, Mevrouw Dra.J.F.Schouwenaar-Franssen. De com-

missie vergaderde op 16 Juli, a.m. ter bespreking van het wetsontwerp Monumentenwet.

De Vereniging van Staten- en Raadsleden stelde, daartoe door het Hoofdbestuur gemachtigd, met het oog op de komende Gemeenteraadsverkiezingen, een commissie ad hoc in tot herziening van het gemeenteprogram. Deze commissie, die op Zaterdag 2 Februari door mij als voorzitter der Vereniging werd geïnstalleerd, staat onder leiding van Prof. Mr. D. Simons te 's-Gravenhage. Het secretariaat wordt vervuld door de heer K. H. Brandt te 's-Gravenhage, terwijl de heer F. N. Bouchard te Krimpen a/d IJssel als adjunct-secretaris optreedt. Zij splitste zich in een aantal sub-commissies en kwam op 5 September opnieuw in plenaire vergadering bijeen. Op de jaarvergadering der Vereniging, welke Zaterdag 19 October plaats had, werd het ontwerp-gemeenteprogram voorlopig vastgesteld; de definitieve vaststelling zal door de jaarlijkse Algemene Vergadering van de Partij in 1958 geschieden.

De jaarlijkse bijeenkomst van de raadsleden uit de grote gemeenten - ditmaal uitgebreid tot 50.000 inwoners - werd gehouden op Zaterdag 2 November te Utrecht. De heer J. Hasper te Rotterdam hield een boeiende inleiding over het onderwerp "Bestedingsbeperking". In kort tijdsbestek werd daarna een aantal regionale bijeenkomsten gehouden.

Het maandblad "Provincie en Gemeente" verscheen wederom geregeld; dank zij de zorgen van de heer K. H. Brandt. Hoezeer diens werk wordt gewaardeerd bleek wel, toen hij bij het bereiken van de 70-jarige leeftijd op 28 October uit alle delen van het land een stroom van gelukwensen ontving.

De Redactie-commissie van het weekblad "Vrijheid en Democratie" kwam geregeld bijeen. Helaas zag de heer J. J. van Mechelen te Amsterdam zich in de loop van het verslagjaar genoodzaakt als lid van de Redactie-commissie te bedanken, waarmede een waardevol lid aan de redactie ontviel.

Het Bestuur van de Stichting "Vrijheid en Democratie" vergaderde op 9 Maart en 21 September.

De Organisatie "Vrouwen in de V.V.D." vierde op 27 Mei in het Jaarbeursrestaurant te Utrecht haar tienjarig bestaan, en hield op 12 en 13 October te Barchem haar als steeds zeer geslaagde najaarsconferentie.

De Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie hield haar achtste landelijk congres op Zaterdag 16 en Zondag 17 November in het Kurhaus te Scheveningen. Het congres werd geopend in de vergaderzaal van de Tweede Kamer met een rede van de heer Korthals. Zondagmiddag sprak Mr. H. van Riel over "Werkelijkheid, illusie en ideaal in de politiek". Het congres was zeer druk bezocht.

Op 1 Juni had wederom een bespreking plaats tussen het Dagelijks Bestuur van de V.V.D. en een delegatie uit de J.O.V.D. Deze gedachtenwisseling was nuttig en vruchtbaar, en het stemt tot verheuging, dat het contact tussen V.V.D. en J.O.V.D. op de 14de September nog werd versterkt.

De bijeenkomsten van het Liberaal Gesprekcentrum te Lunteren bleken in een behoefte te voorzien. Een kern van trouwe bezoekers met een wisselende groep belangstellenden nam aan het viertal wekeinden, dat het Centrum in het verslagjaar organiseerde, deel. Op 19 en 20 Januari spraken resp. Ds. J. H. Ritzema Bos over Ambon en Mr. D. Schuitenaker over de Woningbouw; op 23 en 24 Februari Mr. H. F. van Leeuwen over Prijsstabilisatie en Bestedingsbeperking en Mr. Dr. C. Berkhouwer over de Voetbalpool; op 30 en 31 Maart Mevrouw Mr. E. Veder-Smit over de Culturele Taak der Provincies en Mr. H. R. Nord over "Europese Integratie".

Gedurende de zomermaanden bleef het werk van het Centrum rusten. Op 26 en 27 October werd de eerste bijeenkomst van het winterseizoen gehouden. De heropening geschiedde door de steller van dit verslag; als sprekers traden op de heren Mr. S. Willinge Gratama en H. H. Jacobs, die beiden het onderwerp "De Doorbraak" belichtten.

Het contact met onze Belgische vrienden bleef niet tot onze Algemene Vergadering beperkt. De jaarvergadering van het Liberaal Vlaams Verbond op Zondag 10 Maart te Brussel werd bijgewoond door Mr. H. van Riel, Mr. F. G. van Dijk en Mejuffrouw Mr. M. M. F. van Everdingen.

Op 5 en 6 October kwamen bovendien delegaties van het Liberaal

Vlaams Verbond en de V.V.D. te Gent bijeen om gezamenlijk van gedachten te wisselen over de consequenties van het Euromarkt-verdrag. Van Nederlandse zijde werd het onderwerp "De Landbouw en de Euromarkt" ingeleid door Mr. F.G. van Dijk; de Gentse landbouw-hoogleraar Prof. M. van Miegroet was de Vlaamse spreker. Ook de industriële en de algemeen-economische problemen werden belicht. Het waren dagen, die bij de Nederlandse delegatie een goede herinnering achterlieten, niet alleen vanwege de deskundige wijze waarop de problemen werden besproken, maar ook door de hartelijke ontvangst, haar door de Vlaamse gastheren bereid.

Tot slot van dit gedeelte van mijn verslag vermeld ik nog een bijeenkomst van het Dagelijks Bestuur en de Kamerfracties met een aantal liberale journalisten, op 11 October in den Haag gehouden, waarbij onze Voorzitter een uiteenzetting gaf over de politieke toestand.

Ik heb U hiermede een summier overzicht gegeven van de activiteiten van de Partij in het afgelopen jaar. Dat dit overzicht in zo kort bestek onvolledig moest zijn, spreekt wel haast vanzelf. Niet heb ik nog vermeld al het zeer vele en zeer belangrijke werk, door onze vertegenwoordigers in Eerste en Tweede Kamer verricht. Als ik U slechts noem het debat over de Regeringsnota inzake de Bestedingsbeperking - de opzienbarende rede, door de heer Oud bij die gelegenheid gehouden, werd op grote schaal verspreid in de brochure "De Oppositie Spreekt" -, de vaststelling van de verdragen Euromarkt en Euratom, het Delta-plan, het Huurdebat en de Pachtwet, dan geef ik U nog maar zeer ten dele een indruk van de uiterst ingewikkelde en moeilijke problemen waarmee onze Kamerleden keer op keer worden geconfronteerd en waarin zij zich moeten verdiepen. Dat zij daarnaast ook het contact met de Partij versterken, altijd bereid zijn uit spreken te gaan - vaak tot in de verste uithoeken van het land -, deelnemen aan het werk onzer commissies en nog aan tal van verplichtingen, die het Kamerwerk nu eenmaal met zich meebrengt, voldoen - men denke slechts aan de zeer uitgebreide correspondentie - maakt hun taak waarlijk niet tot een sinecure. Het is goed ons daarop eens te bezinnen.

Ik wil dit verslag beëindigen met het uitspreken van grote dank voor de wijze, waarop Mevrouw van Everdingen, geassisteerd door een kleine, doch voortreffelijke kern van medewerkers, de dagelijkse leiding van het secretariaat vervult en waarop de heer van Vlaardingen in het ganse land werkzaam is ter stimulering van onze propaganda en ter verbetering van onze organisatie. Dat veel van ons allen zal worden gevergd zeide ik al aan het begin. Maar het liberalisme is een zaak, waard om voor te strijden. De liberale gedachte in ons land krijgt meer en sterker aanhang. Mogen de uitslagen van de strijd daarvan het doorslaggevende bewijs leveren!

G. W. Kettmeijer
(Algemeen Secretaris)